

Šokové zdražení o 50 %. Polsko povstalo proti Green Dealu, Fiala bude koukat

- editor007 | 28. června 2024

POLSKO: Polsko se nehodlá smířit se zelenou politikou EU, která má dle nových výpočtů tanním obyvatelům prodražit život až o statisíce korun. Své blízcí se předsednictví Radě EU chce proto země využít k hlubokým změnám balíčku Fit for 55, Green Dealu i rozšířeného systému emisních povolenek ETS 2. Vláda Donalda Tuska dle serveru Money.pl klimatickou politiku v aktuální podobě označuje za „nepřijatelnou“ a z polské vlády již napřímo zaznívá varování před hrozbou velkých ekonomických i sociálních škod. Nejhůře má pak sousední zemi paradoxně postihnout to, co česká vláda považuje za jeden z „největších úspěchů“ svého předsednictví.

Polská vláda hodlá k revizi některých klíčových zelených politik EU, včetně systému ETS2, využít svého předsednictví v Radě EU v první polovině roku 2025. Systém ETS2, který vznikl v rámci revize směrnice o emisních povolenkách, totiž dle polského kabinetu po svém vstupu v platnost v roce 2027 zemi hrozí tvrdým zásahnutím do ekonomiky i do společnosti.

Úprava systému emisních povolenek, která zavede postih pro lidi vytvářející emise CO2 u vytápění a dopravy, mající za cíl pomoci přimět Evropany přestat používat svá současná auta či přesedlat do MHD, byla schválena Evropským parlamentem letos v dubnu. Nový postih za vypouštění emisí se bude vztahovat na benzín, naftu a paliva pro vytápění, jako je například zemní plyn, a přestože se obchodování s emisemi nebude týkat přímo spotřebitelů, očekává se, že rozšíření emisních povolenek pocítí skrze zvýšené ceny.

Půjde tedy vcelku o jakési řešení, jak Evropany, kteří jezdí autem se spalovacím motorem či topí doma plynem, přimět, aby své počínání přehodnotili - například motoristy začne již do 3 let EU skrze tento způsob za používání aut se spalovacím motorem „pokutovat“ přibližně 3 korunami za každý spálený litr. V rámci systému obchodování s emisemi totiž budou muset společnosti prodávající benzín, naftu a topná paliva nakupovat emisní povolenky, přičemž jejich počet se bude každoročně snižovat v souladu s cíli EU v oblasti klimatu, a to bude vytvářet tlak na postupné zvyšování cen.

Mnozí politici se vůbec netají tím, že je záměr to, aby byly náklady v konečném důsledku přeneseny na spotřebitele, kteří přestat topit plynem či jezdit autem na naftu či benzín odmítají. Spolupředsedkyně německé strany Zelených Ricarda Langová dle serveru Euractiv.com nedávno podotkla, že růst cen na čerpacích stanicích je právě efekt, ke kterému máme směřovat. „K tomu vlastně směřujeme, v současné situaci hrozí, že cena uhlíku v roce 2027 prudce vzroste,“ řekla, k čemu systém spěje, a dodala, že by lidé měli být připraveni na toto dění skrze zavedení přerozdělovacího mechanismu v podobě tzv. klimatického bonusu.

Zatímco mnozí politici volající po zpřísnění klimatické politiky EU krok přivítali, v Polsku s těmito kroky naopak sílí nespokojenost i na vládní úrovni. Kabinet polského premiéra Donalda Tuska (Občanská platforma) považuje směřování zelené politiky EU v oblasti emisí za „nepřijatelný“ a podle informací serveru Money.pl se již s předstihem několika měsíců připravuje na hluboké změny, které hodlá v unijní zelené politice prosadit.

Ze zjištění serveru vyplývá, že chce polská vláda v Bruselu lobbovat za změny v balíčku EU Fit for 55 a vznikající plán Tuskova kabinetu se má týkat Green Dealu i systému emisních povolenek. Polská vláda chce využít období příštího roku, kdy bude předsedat Radě EU, k odložení a revizi mnohých

opatření a ministryně fondů a regionální politiky Katarzyna Pełczyńska-Nałęczová uvádí, že zemi v případě neodvrácení klimatické politiky EU hrozí velké ekonomické i sociální škody.

„Směr, kdy znečišťovatel platí, je správný, ale ETS2 v současné podobě je pro Polsko naprosto nepřijatelný,“ uvádí polská ministryně s tím, že Polsko musí kvůli hrozbě „až příliš velkých škod“ přijít rychle s oznámením revize ETS2 včetně nastolení této otázky na příští Evropské radě. „Měli bychom nejprve signalizovat potřebu změny a poté předložit návrh na úpravu,“ dodává.

Money.pl pak analyzuje, že polská vláda bude zřejmě chtít změny ve dvou rovinách. První má být snaha o odklad vstupu začátku platnosti systému obchodování s emisemi ETS2, který se má týkat dopravy a bydlení v roce 2027. V polské vládě se dle informací serveru ozývají hlasy, aby se toto datum posunulo o jeden nebo dva roky. Druhou otázkou je zohlednění rozdílných „výchozích bodů“ jednotlivých členských států a stanovení jejich individuální cesty k dosažení konkrétních klimatických cílů.

Polská vláda totiž varuje, že rozšíření emisních povolenek hrozí zvýšením nákladů až o 50 % pro přibližně 3 miliony domácností. „To je nepřijatelné,“ zní prý k tomu z kabinetu sousední země. Současný předpoklad ETS2 je, že v prvních dvou letech bude maximální sazba za tunu CO2 vypouštěného obytnými budovami činit 45 eur, avšak za přijatelné má Polsko označovat cenu těchto emisí maximálně kolem 20 eur.

Otázkou ohledně ETS2 má pak vše teprve začít. Respondent Money.pl, který se má orientovat v dané otázce tvrdí, že se polské tažení za změnu zelené politiky EU bude týkat daleko širšího spektra, než jsou „pouze“ emisní povolenky pro domácnosti. Polskem navrhované změny se budou prý týkat taktéž balíčku Fit for 55, avšak jednotlivé návrhy chce Varšava ke změně navrhopvat postupně. Respondent též dodal, že Polsko „není jedinou zemí, která o tom přemýšlí“ a zájem o změny dle něj může projevit i Francie. A v neposlední řadě pak nemalá skupina voličů, která dala svůj pohled na chystané změny najevo i skrze volební výsledky eurovoleb, v nichž nejvíce křesel ztratila skupina Zelených.

Domácnosti zchudnou o desetitisíce až statisíce korun

Debatu o dopadech směrnice EU týkající se systému obchodování s emisemi na životní náklady Poláků v minulém týdnu rozproudila zpráva, jejímiž autory jsou bývalá polská náměstkyně ministra pro digitalizaci Wanda Buková a někdejší ředitel polského ministerstva státního majetku Marcin Izdebski. Dokument počítá, že náklady pro jednotlivé polské domácnosti se zvednou až o několik desítek tisíc.

Server Business Insider podotýká, že kromě domácností se náklady propíšíou také skrze zavedení emisních povolenek pro podniky, jichž se tato povinnost dosud netýkala. Půjde o malé teplárny, pekárny, restaurace či obchody.

„Další náklady budou skryty v ceně fosilních paliv včetně uhlí, plynu, topného oleje a motorových paliv. Náklady na nákup pohonných hmot se zvýší nejen o výši emisního poplatku, ale také o výši DPH účtované na tento poplatek,“ upozorňuje rovněž zpráva.

Domácnosti, které se nevzdají spalování fosilních paliv, pak budou dle jejich výpočtů muset počítat s obrovskými výdaji. Pro průměrnou polskou rodinu kumulativní dodatečné náklady na ETS2 v případě vytápění plynem v letech 2027–2030 mají činit 6 338 zlotých (přes 36 tisíc korun) a v letech 2027–2035 až 24 018 zlotých (necelých 139 tisíc korun). Pokud využívají uhlí, bude to 10 311 zlotých (přibližně 59 500 korun) a 39 074 zlotých (přibližně 225 500 korun).

Rodině s vysokou spotřebou energie v letech 2027–2030 v případě plynového vytápění vzniknou

kumulativní náklady v přepočtu kolem 70 tisíc korun a v letech 2027–2035 v přepočtu necelých 265 tisíc korun. U uhlí pak budou náklady zprvu kolem 118 tisíc korun a poté vyšplhají v přepočtu až na více než 446 tisíc korun.

„Polsko je jednou ze zemí, jejichž občanů se spuštění ETS2 dotkne nejvíce. Z klimatických důvodů patříme mezi země, kde poptávka po teple převyšuje průměr EU. Máme také nejvyšší využití uhlí v Evropě, což je nejemisiivnější palivo pro vytápění bytových domů. Nejvyšší náklady na systém ETS2 ponесou obyvatelé nejstarších, nezateplených rodinných domů,“ zní ve zprávě.

„Občané s tím musejí počítat“

Pohled polské vlády by mohl být pro zelenou politiku přelomový už tím, že se dané téma otevírá. Ještě před „zeleným debaklem“ v eurovolbách totiž zaznívaly hlasy, že jde o hotovou věc a že si občané EU na zdražování jednoduše mají zvykat. „Občané v EU musejí s vyššími cenami CO2 počítat,“ vzkázal například Evropanům německý zelený europoslanec Michael Bloss, který se účastnil závěrečných jednání o podobě povolenek.

Zvýšení cen má motivovat výrobce a spotřebitele k upřednostňování nízkouhlíkových alternativ, což znamená, že méně majetní lidé budou prostřednictvím zvyšování cen tlačeni ke koupi elektromobilů namísto automobilů na benzín nebo tepelných čerpadel namísto plynových kotlů.

„Úspěch českého předsednictví“

Situace kolem připravovaných polských návrhů na změnu se pak může jevit paradoxně i v tom ohledu, že nejde o nikterak starou legislativu. Rozšíření systému emisních povolenek vzniklo teprve v loňském roce, a to na základě směrnice, kterou pro zavedení ETS2 během svého předsednictví v druhé polovině 2022 razilo Česko.

Zmíněný postih domácností za vytápění plynem či uhlím a vlastníků spalovacích vozů se podařilo dotáhnout do konečné podoby během českého předsednictví Radě EU, jelikož se česká vláda hodně angažovala v zavádění nové unijní zelené politiky, což potvrdil také ředitel odboru energetiky a ochrany klimatu Ministerstva životního prostředí Pavel Zámyslický, dle něž se právě během českého předsednictví v druhé polovině loňského roku podařilo dotáhnout většinu otevřených legislativních úkolů v balíčku Fit for 55. Pro Ekonomický deník uvedl, že se původně ani nečekalo, že se v klimatické části nakonec podaří natolik uspět a že seznam zvládnuté legislativy bude tak četný.

Česká vláda pak zrovna rozšíření emisních povolenek na domácnosti a dopravu, která některým obyvatelům EU může značně prodražit životní náklady, pokládá za jeden ze svých největších úspěchů. Přísnější pravidla pro trh s emisními povolenkami vítal například tehdy ještě coby ministr životního prostředí Marian Jurečka (KDU-ČSL). „Největším úspěchem českého předsednictví v oblasti ochrany životního prostředí je schválení klimatických částí balíčku Fit for 55. Jeho cílem je snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 alespoň o 55 % proti roku 1990,“ ocenil.

Jurečka schválení balíčku vnímá pozitivně, jelikož skrze něj dojde na větší přerozdělování a Česko dle něj díky Fit for 55 získá „historicky nejvíce peněz na zelenou modernizaci“. Celkem dle něj půjde o více než 1,2 bilionu korun do roku 2030.

Zmínil také příjmy ze Sociálního klimatického fondu. „Jedná se o důležitou a vyváženou dohodu v oblasti ochrany klimatu, díky které zajistíme udržitelný rozvoj společnosti a postaráme se o nejzranitelnější obyvatele,“ uvedl ministr životního prostředí s tím, že české domácnosti tak získají například další finanční podporu na pořízení fotovoltaiky na střechy svých domů. Systém emisních povolenek dle ministerstva „umožní urychlit zelenou modernizaci a zajistit energetickou bezpečnost nákladově efektivním způsobem a sociálně spravedlivě“.

System má dle resortu „zajistit, aby udržitelnost byla ekonomicky výhodnější než spalování fosilních paliv“. „Proto Sociální klimatický fond, Modernizační fond a Inovační fond (všechny financované z prodeje povolenek) budou podporovat ekologickou dopravu a bydlení, zateplování, obnovitelné zdroje energie, komunitní energetiku a zelenou modernizaci průmyslu a tepláren. Výroba energie z fosilních paliv je už dnes velmi drahá a zmíněná opatření nám naopak pomohou ušetřit. Nebudeme pak ani nic platit za povolenky, ať by stály cokoliv,“ píše.

„S trochou nadsázky soused, který topí uhlím, vám zaplatí zateplení domu, fotovoltaiku na střechu a tepelné čerpadlo,“ vysvětluje ministerstvo, že cílem je, aby byli zvýhodněni ti, kteří využívají „zelené způsoby vytápění, dopravy a úspory energie“ na úkor lidí, kteří neopustí fosilní paliva.

ZDROJ: Euractiv.com / Money.pl / PL